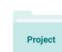
TRADIŢII ŞI PERMANENŢE DACO-ROMANE ÎN SISTEMUL DE AŞEZĂRI UMANE ROMÂNESC

Sageata Radu
Institute of Geography, Romania, Bucharest

TRADIȚII ŞI PERMANENȚE DACO-ROMANE ÎN SISTEMUL DE AŞEZĂRI UMANE ROMÂNESC

Radu Săgeată, Marcela Săgeată

Traditions et permanences daco-romains dans le système d'établissements humains de la Roumanie. À de rares exceptions près (Sarmizégétusa romaine, Aquae en Dacie inférieure), les vestiges archéologiques prouvent que presque tous les bourgs et les villes de la Dacie romaine sont greffés sur d'anciens établissements daces. Alors que les noms des autochtones relevés sur les inscriptions de cette province peuvent se confondre avec ceux des éléments thraces venus comme colons du sud de Danube, la céramique offre le témoignage formel de la continuité de vie en ces régions. Cette permanence est seule à pouvoir expliquer la masse de toponymes daciques conservés dans les villes, les bourgs et les villages de la Dacie romaine. En effet, les Romains n'ont introduit de nouvelles appellations que dans le cas des villes fondées officiellement: Ulpia Traiana Dacica et Romula. Et encore, le souvenir de la capitale du royaume dace imposa à la colonie de la vallée de Hatzeg le topique de Sarmizégéthusa, de même qu'il est certain que dans le cas de Romula, du moins au IIe siècle de n.è., on employait parallélement l'ancien nom géto-dace de la localité, qui était Malva. Là où les empereurs ont colonisé dans les campagnes de puissants groupes de *nationes*, l'on y retrouve quelque noms nationaux de *vici* (Ad Pannonios, vicus Pirustarum, kastellum Baridustarum etc.). Il y a aussi des toponymes qui semblent représenter des traductions directes de la langue parlée par les Géto-Daces (Augustia, Aquae, Caput Bubali, Pons Aluti, Pons Vetus, Petrae etc.). Enfin, d'autres noms se sont imposés à la longue par la fonction de la localité respective, militaire (Castra Traiana, Castra Nova, Praetorium) ou économique (Centum Putei, Pons Augusti, Salinae). Pour ce qui est des toponymes ruraux, les inscriptions sont muettes. Ptolémée (vers 120-150) a enregistré des établissements tribaux ou économique de quelque importance à une date antérieure à la pénétration des Romains en Dacie. Mais les chiffres indiqués par des coordonnées géographiques de Ptolémée sont sans utilité pour la précision de l'emplacement de ces localités. Tout aussi rares sont les données récoltées dans la compilation cartographique ultérieure du géographe Ravennant (VIIe siècle de n.è.). Les seules indications qui comptent à ce propos restent donc celles fournies par la *Tabula Peutingeriana* (IIIe siècle de n.è.), qui, en dépit de quelques erreurs portant sur les chiffres routiers, assure cependant la localisation de plusieurs *stationes* et *mansiones* des voies impériales qui sillonnaient la province. Malheureusement, en dehors de ces grandes routes d'accès, nous voguons du point de vue géographique en pleine obscurité et qui plus est, il y a bien peu de chances que les futures découvertes épigraphiques puissent d'autres noms de bourgs et villages… Les premières villes de Dacie ont été fondées à l'arrivée des Romains, car la Dacie libre ne connaissait que les bourgs, sorte d'agglomérations de caractère économique local et centres administratifs-religieux de type *oppida*, détruits par la conquête romaine. La ville de l'Antiquité n'était pas un simple conglomérat de maisons et de personnes. C'est seulement quand dans un établissement bien développé s'épanouissait une puissante vie collective, fortement cimentée autour de certains bâtiments publiques et d'institutions religieuses qui donnaient lieu à d'importants éléments d'urbanisme, qu'on pouvait parler d'une véritable ville romaine. Chaque ville de Dacie était sous la protection d'une divinité poliade à laquelle l'on consacrait un sanctuaire important (Aesculape et Hygie à Apulum, Fortune à Romula, Némésis à Sucidava etc.).

(D. Tudor, 1968, *Villes, bourgs et villages en Dacie Romaine*, Ed. Ştiințifică, Bucureşti, pp. 388-389, 393).

Cuvinte cheie: aşezări umane, populare, Dacia, Dacia Romană, toponimie, continuitate.

Sistemul de aşezări traco-getic

Bogăția şi uniformitatea descoperirilor arheologice[1] în spațiul carpato-danubiano-pontic atestă începuturile istoriei pe aceste meleaguri acum circa 40.000 de ani, acest spațiu fiind leagănul unui intens proces de antropogeneză.

În perioada cuprinsă între secolele 6 î.Chr. şi 1 d.Chr., cea mai mare parte a continentului european, din Peninsula Iberică până la țărmurile Baltice, Peninsula Balcanică şi Asia Mică era populată de triburile trace. Cele de la nord de Balcani au fost numite de romani *daci* iar de greci *geți*, acestea formând o populație compactă din punct de vedere etnic, cultural şi lingvistic, care vor asimila treptat atât populațiile anterioare, cât şi pe cele care în decursul veacurilor se vor abate asupra lor (Cimerieni, Sciți, Celți etc). Acest fapt, asociat cu creşterea puterii economice şi militare, a contribuit la închegarea lor statală concretizată prin crearea primului stat dac centralizat şi independent condus de Burebista (cca 82-44 î.Chr.), care reunea

---

[1] Printre cele mai vechi descoperiri arheologice de pe actualul teritoriu al României, datând din paleolitic, se numără cele de la *Cheia*, *Peştera*, *Saligny*, *La Adam*, *Straja* (Dobrogea); *Cernica*, *Vadu Săpat*, *Lapoş*, *Udeni*, *Giurgiu* şi *Alexandria* (Muntenia); *Bugiuleşti*, *Căzăneşti*, *Baia de Fier*, *Slatina*, *Fărcaşele* şi *Vădastra* (Oltenia); *Sita Buzăului*, *Ohaba Ponor*, *Cioclovina*, *Nandru* (Transilvania); *Călineşti*, *Boineşti*, *Remetea Oaşului* şi *Turulung* (Maramureş); *Cladova* (Crişana); *Tincova* şi *Gornea* (Banat); *Bicaz*, *Ceahlău*, *Bistricioara*, *Țepu*, *Galați*, *Cavadineşti*, *Măluşteni*, *Valea Lupului*, *Arsura*, *Hăbăşeşti*, *Stânca-Costeşti*, *Dorohoi* (Moldova); *Cormani*, *Buteşti*, *Vasilica*, *Lopatna*, *Sărățeni* (Basarabia) etc. (Enciclopedia geografică a României, 1982, p. 86)

teritorii de la Munții Balcani (Haemus) la Carpații Păduroşi şi din bazinul mijlociu al Dunării şi Cadrilaterul Boem, până la litoralul Mării Negre cuprins între gurile Bugului, până la sud de Burgas. După moartea lui Burebista, are loc un proces de fragmentare politică, dacii revenind la o serie de mici regate ce îşi disputau supremația în cuprinsul vetrei dacice.

Cea de-a doua perioadă de strălucire a statului geto-dac se va produce după mai bine de un secol, sub conducerea lui Decebal (87-106 d.Chr), acesta înjghebând un nou regat dac puternic, cu vădite tendințe de hegemonie politică.

Coeziunea statului dac era dată de o rețea densă de aşezări umane, atât cu caracter civil, cât şi militar (davae): *Ziridava* (Pecica) şi *Câmpuri-Surduc*, pe Valea Mureşului; *Petrodava* (Piatra Neamț) şi *Piatra Şoimului*, pe Valea Bistriței; *Zargidava* (Brad), *Tamasidava* (Răcătău de Jos) şi *Piroboridava* (Poiana) pe Siret; *Barboşi* şi *Dinogeția-Garvăn* în zona de confluență hidrografică a Dunării cu Siretul şi Prutul; *Cumidava* (Râşnov) şi *Arpaşu de Sus* în sudul Transilvaniei; *Piscu Crăsanilor*, *Argedava* şi *Tinosu* în Muntenia; *Pelendava*, *Buridava* şi *Polovragi*, în Oltenia sau *Arcidava*[2], în Banat. Nucleul acestora îl formau aşezările întărite din Munții Orăştiei, unde se afla şi capitala statului dac: *Sarmizegetusa Regia*. Se remarcă în primul rând distribuția uniformă a acestora: spațiul montan, carpatic, era dominat de *Sarmizegetusa Dacică* (*Arces Dacorvum*), *Arpaşu de Sus*, *Buridava* (Ocnița), *Cvimidava* (Râşnov), *Ramidava*[3], *Petrodava* şi *Vitidava*[4], cel transilvan de *Porolissvm* (Moigrad), *Docidava*[5], *Sighişoara*, precum şi de aşezările întărite de pe linia Mureşului: *Câmpuri-Surduc* şi *Apvlvm* (Craiva), cel moldav de cele de pe linia Siretului: *Zargidava* (Brad), *Tamasidava* (Răcătău de jos), *Piroboridava* (Poiana) şi *Barboşi* (Galați), iar cel dintre Carpați şi Dunăre, de *Argedava*[6], *Tinosu* - pe Ialomița, *Viespeşti* - pe Olt; *Pelendava* (Craiova), *Baloteşti*, *Răşina*, *Stoina* şi *Mărgăriteşti*, în Oltenia. Linia Dunării constituia, încă din perioada statului dac centralizat o arie de intensă ecumenizare şi de maximă presiune antropică, în lungul său înscriinduse atât cetăți întărite la *Zimnicea* şi *Radovanu*, cât aşezări şi necropole civile (*Ciupercenii Vechi*, *Celei*, *Giurgiu*, *Izvoarele*, *Topalu*, *Dinogeția* etc).

Sistemul de aşezări geto-dac dobrogean s-a grefat pe cel preexistent, fondat încă din secolul VII î. Chr. de coloniştii greci, reprezentat prin cetățile de pe țărmul Mării Negre, de la *Argamvm* (Enisala), *Histria*, *Tomis* (Constanța), *Parthenopolis* (Costineşti) şi *Callatis* (Mangalia), continuate atât către sud, pe litoralul de astăzi al Bulgariei – *Dionysopolis* (Balcik) şi *Odessos* (Varna), cât şi spre nord – *Tyras* (Cetatea Albă), la vărsarea Nistrului. Întemeierea acestora s-a datorat pe de o parte unor necesități de ordin economic (crearea unor piețe de desfacere pentru produsele originare din oraşele Greciei sau ale Asiei Mici, sau procurarea de materii prime), iar pe de altă parte unor cerințe de ordin politic (luptele politice din interiorul acestor oraşe care au dus la izgonirea celor înfrânți şi exilarea acestora). Aceste oraşe-cetăți, cu organizare specifică, care inițial au avut caracter de state, au constituit primele formațiuni cu caracter administrativ-teritorial de pe actualul teritoriu al României, constituind puncte de schimb pentru produsele originare din Dacia, cu cele din lumea elenistică.

Legăturile statornicite prin intermediul tuturor acestor aşezări, fluxurile materiale şi umane dintre acestea, schimburile culturale, toate acestea au contribuit la cristalizarea, pentru prima dată în istorie, pe întreg acest spațiu, a unei culturi materiale şi spirituale unitare, care a dăinuit peste un secol şi jumătate opunând o rezistență înverşunată cuceririi romane (101-102 şi 105-106 d.Chr.).

Sistemul de aşezări umane al Daciei romane

După transformarea unei mari părți a Daciei în provincie romană, s-a trecut la organizarea teritoriului său, după modelul celorlaltor provincii ale Imperiului. Rațiunile care au stat la baza acestei organizări au fost de ordin politic şi militar, prin poziția sa la periferia nord-estică a Imperiului, Dacia constituind un avanpost în calea năvălirilor barbare, fiind singura

---

[2] Identificată în actuala comună Vărădia, jud. Caraş-Severin
[3] Identificată aproximativ la Drajna de Sus, jud. Buzău
[4] Identificată aproximativ la Tiseşti, jud. Bacău
[5] Identificată aproximativ la Şimleu Silvaniei
[6] Identificată aproximativ la Popeşti, jud. Argeş

provincie romană situată la nord de Dunăre. Crearea provinciei romane Dacia, în august 106 d.Chr. şi aducerea aici, de colonişti romani, au constituit punctul de pornire al unei noi sinteze etnoculturale în spaţiul carpato-danubiano-pontic, al cărui rezultat a fost romanizarea Daciei şi formarea poporului român.

La început, în timpul împăratului Traian, Dacia a format o singură provincie imperială, cu granițe pe Dunăre, Tisa, Carpații Păduroşi şi Prut, administrată de împărat printr-un împuternicit. Prima delimitare administrativă a fost cea făcută de Impăratul Hadrian (118-119 d.Chr.), aceasta afectând doar teritoriile Transilvaniei, Banatului şi Olteniei. Banatul şi cea mai mare parte a Transilvaniei formau *Dacia Superior*, iar Oltenia şi sudul Transilvaniei, *Dacia Inferior*.

Necesitatea unei mai bune apărări a graniței nordice a Provinciei a impus, în anul 123 d.Chr., desprinderea din Dacia Superior, a regiunilor de la nord de Arieş şi din cursul superior al Mureşului care au format *Dacia Porolissensis*, cu capitala la *Napoca*. In anii 167-168, Dacia Inferior a fost înglobată în Dacia Superior formând *Dacia Apulensis*, după numele oraşului reşedinţă (*Apulum*, azi Alba Iulia), iar un an mai târziu, în 169 d.Chr, s-au desprins Oltenia şi partea sudică şi vestică a Banatului, care împreună cu partea de vest a Muntenei au format *Dacia Malvensis*, cu capitala la *Malva*. Cea mai mare parte a Munteniei împreună cu sudul Moldovei alcătuiau *Moesia Inferioară* (*Ad Moesiam*), iar Dobrogea şi Sciția Mică, provincia *Scitia Minor.*

Deşi fragmentată sub raport administrativ, Dacia avea o structură şi o conducere unitară, capitala fiind stabilită la *Ulpia Traiana Sarmizegetusa*, pe drumul strategic ce lega sudul Transilvaniei de castrul de la *Tibiscum* (situat la Jupa, lângă Caransebeş) şi cu podul peste Dunăre, lângă *Dierna*.

Organizarea strictă ce a caracterizat administrația romană şi-a pus amprenta şi asupra rețelei de aşezări umane, care a format un ansamblu strict ierarhizat, distingându-se clar, pentru prima dată, aşezările urbane de cele cu caracter rural.

Rețeaua urbană era la rândul său ierarhizată în două categorii de oraşe: *colonia şi municipia*. Coloniile aveau o situație juridică superioară municipiilor, acestea din urmă putând fi ridicate la rang de colonii[7] după cum, la pragul inferior, satele puteau fi transformate în municipii şi colonii. Istoria dezvoltării municipale în Dacia a cunoscut patru etape importante când s-au făcut promovări la stadiul de municipium şi colonia, în vremea împăraților Traian, Hadrian, Marcus Aurelius şi Septimiu Sever. Asemenea privilegii imperiale se dădeau mai ales cu prilejul unor vizite imperiale în provincie, ca cea făcută de Hadrian în anul 124 d.Chr. Au fost identificate în total 10 centre urbane ridicate la rang de municipium şi colonia: *Ulpia Traiana (Sarmizegetusa)*, *Napoca*, *Romula*, *Drobeta*, *Dierna*, *Tibiscum*, *Apulum*, *Ampelum*, *Potaissa* şi *Porolissum* (Tudor, 1968). Dintre acestea, doar nucleul central al Sarmizegetusei romane a respectat parțial canoanele urbanisticii romane. Au mai posedat caracteristici urbanistice care le-ar fi îndreptățit la o promovare municipală, pe care nu au obținut-o totuşi şi alte aşezări, între care *Sucidava*, *Aque* din Dacia Inferioară, *Micia*, *Alburnus Maior* etc. Insă şi în cadrul acestora exista o ierarhie, locuitorii unora dintre ele bucurându-se de mai multe drepturi (dreptul de a vota şi de a fi aleşi, dreptul de a-şi păstra organizarea lor autonomă sau dreptul de a avea magistrați numiți de împărat). Coloniile erau aşezări de colonişti romani ce formau unități administrativ-teritoriale organizate după modelul Romei, întemeiate ca urmare a unor legi sau decrete imperiale (*formula coloniae*), în care modul de viață şi privilegiile cetățeneşti erau asemănătoare celor din Roma (*jus italicum*)[8].

Joncțiunea dintre sistemul urban şi cel rural era asigurată în Dacia romană de către două tipuri de aşezări: *castrum* (aşezări întărite, cu funcție de apărare) şi *pagus*, considerate ca fiind aşezări rurale mari, deschise cu funcție predominat comercială (târguri).

Castrele erau aşezări de tip urban fortificate, ce adăposteau garnizoane militare. Indiferent de statutul administrativ al acestora, cu rare excepții (*Sarmizegetusa romană*, *Aquae* din Dacia Inferioară), descoperirile arheologice atestă faptul că aproape toate oraşele şi târgurile

[7] Municipii transformate în colonii au fost *Apulum*, *Drobeta*, *Napoca*, *Potaissa* şi *Romula*

[8] Statutul de jus Italicum atrăgea scutirea plății impozitelor funciare şi pe persoane, de acesta beneficiind doar câteva dintre coloniile Daciei

din Dacia romană s-au grefat pe vetrele aşezărilor dacice mai vechi. Acestea s-au dezvoltat din vechile aşezări dacice, dezvoltarea lor fiind însă condiţionată de avantajele economice locale şi de puterea elementului de colonizare romană. Doar *Ulpia Traiana Sarmizegetusa* şi *Romula* au fost fondate oficial, pe loc gol, după planurile tipice coloniilor militare şi după principiile urbanistico-religioase cunoscute la romani (Tudor, 1968, p. 382).

Aşezările urbane constituiau, nuclee de polarizare pentru cele rurale subordonate, formând, împreună cu acestea, o unitate administrativă (*teritorium*), suprapusă, în cea mai mare parte, zonei de influenţă urbană.

Tabelul 1 – Sistemul urban al Daciei Romane

Denumirea romană	**Localizarea actuală**	**Categoria ierarhică**	**Originea toponimului**	**Semnificaţia toponimului**	**Funcţia aşezării**
DIERNA	Orşova, MH	Municipium	Traco-getic	Străpungere/ieşire dintre stânci	Economică (portuară) şi Militară
TIBISCVM	Jupa, Ciuta, Iaz, CS	Municipium/ Castru	Traco-getic	Loc mlăştinos pe Timiş	Militară şi Economică
ULPIA TRAIANA SARMIZEGETUSA*	Com. Sarmizegetusa, HD	Coloniae	Daco-roman	Cetatea de pe stâncă	Capitala Daciei Romane
APVLVM*	Alba Iulia, AB	Coloniae/Castru	Traco-getic	Putere, tărie	Economică şi Militară
AMPELVM	Zlatna, AB	Municipium	?	?	Minieră (aur)
POTAISSA	Turda, CJ	Coloniae	Dacic	?	Economică şi Militară
NAPOCA*	Cluj-Napoca, CJ	Coloniae	Dacic	?	Economică şi Militară
POROLISSVM	Moigrad, Mirşid, SJ	Municipium	Traco-getic	?	Militară şi Economică
DROBETA*	Drobeta-Turnu Severin, MH	Coloniae	Dacic	„Despicata”	Economică şi Militară
SVCIDAVA	Celei, Corabia, OT	Pagus	Geto-dacic	Târgul Sucilor	Economică şi Militară
ROMVLA	Reşca, Dobrosloveni, OT	Coloniae	Roman (Latin)	Mica Romă	Economică şi Militară

*Toponime care se regăsesc şi în denumirea aşezărilor actuale.

Reţeaua de aşezări rurale forma, de asemenea, un ansamblu ierarhizat din punct de vedere administrativ, alcătuit atât din târguri mari, cu funcţie de loc central pentru spaţiul rural limitrof (denumite *pagus*), din sate şi cătune (*vicus*), cât şi din aşezări de comercianţi situate în vecinătatea unităţilor militare (*canabae*) sau din aşezări fortificate (*castellum* şi *castrum*). Departe de a-şi propune enumerarea tuturor aşezărilor şi punctelor de locuire romană de pe teritoriul Daciei, atestate arheologic, tabelul de mai jos redă o situaţie sintetică, evidenţiind pe de o parte uniformitatea răspândirii şi diversitatea funcţională a acestora, iar pe de altă parte vechimea locuirii vetrelor aşezărilor actuale şi continuitatea lor toponimică. Doar deciziile politico-administrative din perioada regimului comunist au dus la schimbarea unor denumiri de aşezări umane şi chiar de unităţi administrativ-teritoriale adânc înrădăcinate în istorie. Un astfel de exemplu îl constituie denumirea judeţului *Romanaţi*, desfiinţat în 1950, denumire ce semnifică „născuţi la Roma” (*Roma-nati*).

Tabelul 2 – Principalele aşezări rurale din Dacia Romană

Denumirea romană	**Localizarea actuală**	**Categoria ierarhică**	**Originea toponimului**	**Semnificaţia toponimului**	**Funcţia aşezării**
AQUAE HERCULIS*	Băile Herculane, CS	Pagus/vicus	Roman	Apele zeului Hercule	Balneoclimaterică
AD MEDIAM*	Mehadia, CS	Pagus/vicus	Roman	La mijlocul drumului	Militară, comercială
PRAETORIUM	Cornea, CS	Castru	?	?	Militară
AD PANNONIOS	Teregova, CS	Castru canabae/vicus	Roman	Colonişti originari din Pannonia	Militară
GAGANAE	Slatina Timiş, CS	?	Traco-getic	?	?
MASCALINAE	Buchin, CS	?	Roman	?	?
ACMONIA	Zăvoi, CS	Castru	Traco-getic	Loc pietros	Militară
PONS AUGUSTI	Voislova, Bucova, CS ?	Castru/vicus			Staţie de vamă-fisc
CENTRUM PUTEI	Surducu Mare, Forotic, CS	Castru/vicus	Roman	Cele 100 de puţuri	Minieră
BERZOBIS*	Berzovia, CS	Pagus/vicus castru	Dacic	Mestecăniş	Comercială (târg)
AIZIS	Fârliug sau Ezeriş, CS ?	Castru	Geto-dacică	Căpriţa	Militară
CAPUT BUBALI	Delineşti, Păltiniş, CS ?	?	Roman	Capul boului	?
AD AQUAS (AQUAE)	Călan, HD	Pagus	Roman	Ape termale	Balneoclimaterică

PAGVS MICIENSIS (MICIA)	Vețel, HD	Castru/pagus	Geto-dac	?	Comercială şi militară
GERMISARA*	Geoagiu-Băi, HD	Castru, canabae	Traco-getic	Izvoare calde	Balneoclimaterică Militară
CEDONIA	Guşterița, Sibiu, SB	Vicus	Dacic	?	Economică
BRVCLA	Aiud, AB	Pagus	Dacic	Strâmtoare	Economică
ALBVRNVS MAIOR	Roşia Montană, AB	Pagus	Daco-roman	?	Minieră (aur)
SALINAE	AB ?	Pagus	Roman	Sare, salină	Minieră (sare)
VICUS SAMVM	Căşeiu, CJ	Castru/vicus	Roman	?	Militară
ANGUSTIA	Brețcu, CV	Castru	?	?	Militară
?	Răcari, DJ	Pagus/castru	?	?	Militară
AQUAE	Cioroiul Nou, Cioroiu, DJ	Pagus	Roman	Ape	Economică
PONS ALUTI	Ioneşti, VL	Castru	Roman	Podul Oltului	Stație de vamă

*Toponime care se regăsesc şi în denumirea aşezărilor actuale.
Cu caractere îngroşate sunt scrise aşezările cu funcție de polarizare locală.

Sisteme locale de aşezări antice pe actualul teritoriu al României

Mărturiile arheologice ce demonstrează incontestabil continuitatea locuirii actualului teritoriu al României sunt extrem de numeroase şi uniform repartizate. Aşezările umane antice formau, la fel ca cele actuale, un ansamblu strict ierarhizat, bazat pe relații funcționale şi pe centralitatea exercitată de către oraşele cu funcții macroteritoriale (colonii, municipii şi câteva *pagus*, care deşi nu au fost investite oficial cu statut urban, exercitau la nivelul zonelor polarizate – *teritorium* – funcții similare aşezărilor urbane). Astfel, sistemul de aşezări bănățean gravita către *Dierna*, castrul *Tibiscvm* şi cetățile *Ad Mediam* şi *Berzobis*, cel din Transilvania de sud către *Sarmizegetusa* dacă, ulterior către cea romană, dar şi către unele aşezări rurale mari cum au fost *Micia*, *Cedonia* sau *Germisara*; cele din nordul Transilvaniei către centrele urbane *Apulum*, *Potaissa*, *Napoca* şi *Porolissum*, iar cel din Munții Apuseni către centrele miniere *Ampelum* şi *Alburnus Maior*. La sud de Carpați, funcționau ca nuclee de polarizare în spațiul oltean, coloniile *Drobeta* şi *Romula* şi cetatea *Sucidava*, iar pentru Moldova aşezările întărite dacice de la *Petrodava* (Piatra Neamț) şi *Piroboridava.* Nodul de triplă convergență hidrografică Dunăre-Siret-Prut era dominat de castrul roman de la Barboşi (Galați) şi de cetatea *Dinogeția-Garvăn,* sudul Munteniei de aşezarea *Argedava*, Depresiunea Braşovului de cetatea *Angvistiae* (Brețcu), linia Dunării maritime, de aşezările întărite *Dvrostorvm*, *Axiopolis*, *Troesmis* (Iglița) şi *Noviodvnvm* (Isaccea), sudul Dobrogei de cea de la *Tropaevm Traiani*, iar litoralul pontic de cetățile greceşti *Tyras*, *Histria*, *Tomis* şi *Callatis*, ce au cunoscut o dezvoltare constantă până la retragerea aureliană.

Numărul foarte mare al acestora ne împiedică la o descriere amănunțită, rezumându-ne la aprofundarea a două studii de caz: *Culoarul Bistrei* şi *Câmpia Covurluiului*, ce constituiau şi în antichitate arii de intensă locuire şi de maximă presiune antropică, cu sisteme locale de aşezări umane bine individualizate şi ierarhizate. Aceste regiuni naturale reprezintă situații relativ distincte. Culoarul Bistrei a reprezentat pentru romani o importantă zonă de tranzit între Dunăre (*Drobeta* şi *Dierna*) şi *Sarmizegetusa* romană, constituind în acelaşi timp pentru autohtoni o zonă de convergență strategică între spațiul montan, cu rol de adăpost, şi drumul roman din lungul Bistrei, dar şi de complementaritate economică, între spațiul montan, cu potențial agro-forestier şi creşterea animalelor şi valea Bistrei, cu resurse de apă şi suprafețe arabile. La polul opus, Câmpia Covurluiului face parte din categoria regiunilor plate, de convergență hidrografică, expuse distrugerilor provocate de năvălirile migratoare, mai puțin favorabile dezvoltării unor sisteme de aşezări umane bine consolidate. Abundența descoperirilor arheologice demonstrează însă incontestabil, intensitatea şi continuitatea neîntreruptă a locuirii acestor teritorii.

Culoarul Bistrei

Datorită poziției geografice deosebit de avantajoase şi implicit a condițiilor naturale favorabile, în care muntele se îmbină armonios cu valea într-un tot unitar şi organic, populația regiunilor de munte din zona culoarului Bistrei este semnalată încă din paleoliticul superior, urme materiale fiind descoperite la 20 km nord de Caransebeş, în punctul numit *Selişte* (comuna

Sacul)[9]. Vechimea şi continuitatea populării acestor ținuturi sunt puse în evidență şi de descoperirea, la 1 august 1962, a unei aşezări neolitice la Balta Sărată (4 km sud-vest de Caransebeş), situată pe terasa mijlocie a râului Timiş, în punctul numit *Câmpul lui Poşta* sau *Grădina lui Poşta*[10].

Din secolul al III-lea î.Chr. sunt consemnate primele încercări de organizare politică şi militară cu scopul de a face față războaielor împotriva Romei, triburile locale unificându-se sub denumirea de „daci”. Dacii îşi aveau locuințele aici, fapt demonstrat şi prin toponimele dacice păstrate până în prezent: *Piatra lui Scorilă* sau *Burdul Scorilii* sunt două vârfuri în estul Muntelui Mic. Sub Burebista şi mai târziu, sub Decebal, fiul lui Scorilo, zona muntoasă din apropiere a devenit centrul puterii dacilor. Dacii preferau regiunea de munte care le oferea concomitent, adăpost şi hrană[11].

Aşezările umane existente înainte de cucerirea romană erau mici, formate din grupuri răzlețe de case răspândite prin văile, dealurile şi munții împăduriți ce străjuiau valea Bistrei.

Războaiele romane pentru cucerirea Daciei (101-102 şi 105-106 d.Chr) au lăsat urme istorice importante în zona văii Bistrei, care a constituit unul dintre principalele drumuri spre capitala Daciei: Sarmizegetusa Dacă.

Valea Bistrei şi afluenții săi au constituit, încă de la început, elemente de atracție, care au favorizat înşiruirea lineară de case în mici grupuri, din care s-au dezvoltat ulterior satele.

După cucerirea Daciei, aşezările umane încep să se dezvolte cu precădere pe drumul militar construit între *Sarmizegetusa Regia* şi castrul *Tibiscvm*, drum ce se continua spre sud, prin Culoarul Timişului, până la Dunăre, la *Dierna*. Acestea îşi diversifică funcția pastoral-agricolă şi devin, în acelaşi timp, puncte de vamă şi de popas pe drumul militar şi de exploatare a marmurei.

Tabula Peutingeriană menționează între *Ulpia Traiana Sarmizegetusa* şi *Tibiscvm* un drum lung de 37.000 paşi (54,76 km), ce trecea prin două localități: *Acmonia* şi *Pons Augusti*. *Acmonia*, situată față de *Tibiscvm* la 14.000 de paşi (20,72 km) era urmată la numai 8.000 de paşi de *Pons Augusti*[12]. *Acmonia* (*Agnovis*, *Agnaviae*) provine dintr-un toponim specific traco-getic, cu semnificația „piatră”, „pisc” sau „stâncă” (Russu, 1959, p. 58). Cercetările au identificat cu certitudine situarea *Acmoniei* pe valea Bistrei, pe actuala vatră a satului Zăvoi[13]. *Pons Augusti* a fost o importantă stație pentru vamă, după cum ne dezvăluie o inscripție din anul 170 d.Chr, care atestă faptul că vămile existau în număr mare şi în interiorul provinciilor, mai ales la principalele poduri, ceea ce este cazul şi la *Pons Augusti*. Identificarea toponimului roman *Pons Augusti* s-a făcut pe actuala vatră a satului Voislova[14], această localizare având însă un mare grad de aproximație din lipsa unor urme mai importante şi datorită discordanței cu Tabula Peutingeriană. Amplasarea acestei stații mai la est, la Bucova, sugerată de D. Tudor (1968) şi justificată de ruinele romane descoperite, ar putea fi luată în considerare şi datorită faptului că deşi distanța dintre Bucova şi *Ulpia Traiana Sarmizegetusa* este mai mică decât pe Tabula Peutingeriană, trecerea prin Poarta de Fier a Transilvaniei, făcea necesar un popas la Bucova. Aşezarea romană de aici era de tip rural, fiind locuită de cei care lucrau în cariera pentru exploatarea marmurei, despre care amintesc două inscripții funerare.

Inițial, toate aşezările umane din valea Bistrei au aparținut de teritoriul administrativ al *Sarmizegetusei*, apoi, odată cu constituirea teritoriului oraşului *Tibiscvm*, au intrat în administrarea acestuia.

Urme arheologice importante au fost descoperite şi la Marga, unde între anii 100 şi 102 d.Chr. strategii romani au construit *Fortum Margum*, de unde vine numele satului de azi.

---

[9] Mogoşanu, F. (1973), *Date privitoare la paleoliticul superior din județul Caraş-Severin*, în Banatica, **II**, Muzeul de istorie al jud. Caraş-Severin, Reşița, pp. 13-23

[10] Groza, L. (1971), *Aşezarea neolitică de la Balta Sărată*, în Banatica, **I**, Muzeul de istorie al jud. Caraş-Severin, Reşița, pp. 61-65

[11] Bizerea, M. (1969), *Populația şi aşezările din Banat*, Rezumatul tezei de doctorat, Timişoara

[12] Cucu, A. (1929), *Drumurile romane din Banat*, în Analele Banatului, **2**, Reşița, pp. 45-52

[13] Răuț, O., Bozu, O., Petrovszky, R. (1977), *Drumurile romane în Banat*, în Banatica, **IV**, Muzeul de istorie al jud. Caraş-Severin, Reşița, pp. 134-159.

[14] Suciu, C. (1967), *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, **II**, Ed. Academiei Române, Bucureşti, p. 256.

După retragerea aureliană, valea Bistrei a trecut rând pe rând sub stăpânirea gepizilor şi avarilor, după care s-au infiltrat slavii. Aceştia s-au contopit cu marea masă a populației româneşti, care a fost tot timpul majoritară. Ei au lăsat însă urme în toponimie, însuşi toponimul *Bistra* (care înseamnă „repede") fiind de origine slavă[15].

În secolele IX-X, până în secolul XIV, când încep să fie atestate documentar primele aşezări umane, procesul de formare a relațiilor feudale, concretizat în formațiuni politice prestatale de tipul cnezatelor şi voievodatelor, era în această regiune destul de avansat. *Cronica Notarului Anonymus* (p. 33) menționează pe actualul teritoriu al Banatului, Cnezatul lui Glad: „Dar țara care este de la fluviul Morus (Mureş, n.n.) până la castrul *Urscia*[16], o ocupase un oarecare duce cu numele de Glad..." În această perioadă este creat Banatul Severinului, unitate administrativă ce cuprindea partea de sud a Banatului, inclusiv valea Bistrei precum şi, aproximativ, actualul teritoriu al județului Mehedinți.

Câmpia Covurluiului

Situată la răscrucea unor vechi drumuri comerciale şi la confluența apelor mari ale țării noastre, între Dunăre, Siret, Prut şi lacul Brateş, Câmpia Covurluiului a constituit, încă din paleolitic, o regiune „expusă", constituind de-a lungul timpului o veritabilă „poartă" care a favorizat pătrunderea triburilor şi a elementelor de civilizație alohtone din stepele ruseşti şi din Asia Centrală. Din timpuri străvechi au fost au fost locuite teritoriile din jurul bălților Cătuşa şi Mălina, unde pescuitul, vânatul i-au oferit omului primitiv posibilități sigure de existență. Mărturii grăitoare ne sunt oferite de necropolele şi complexele de morminte tumulare din partea de nord-vest a oraşului Galați, ca şi de bogăția şi varietatea urmelor de cultură materială: unelte şi arme primitive, de silex, piatră, os şi metal, vase şi fragmente ceramice, vetre de foc, cenuşă, gropi menajere şi cuptoare primitive, obiecte de podoabă, statuete antropomorfe şi zoomorfe, mormane de lut ars cu urme de pleavă şi amprente de lemnărie, rezultat din pereții bordeelor şi îndeosebi a locuințelor de suprafață etc.

Aşezările omeneşti au sporit ca număr în neolitic, urmele lor caracterizându-se prin prezența unei ceramici pictate, bicromă sau chiar tricromă înainte de ardere, descoperită la *Stoicani*, *Măstăcani* şi *Smârdan*. Contribuții deosebit de importante la îmbogățirea tezaurului documentar ştiințific al istoriei societății comunei primitive au fost aduse şi prin urmele descoperite în aşezarea de la *Stoicani*. Mărturiile de cultură materială de la *Stoicani* demonstrează felul de viață, traiul, ocupațiile şi viața spirituală a acestei comunități neolitice. Populația aşezării practica o economie bazată pe agricultură, creşterea vitelor şi vânătoare, după cum o dovedesc numeroasele frecătoare şi râşnițe primitive de mână, oase şi animale domestice şi sălbatice. Concomitent cu aceasta, iau o mare dezvoltare meşteşugurile casnice: olăritul, torsul şi țesutul, dintre care meşteşugul olăritului ocupă primul loc, documentat printr-un bogat repertoriu de vase ceramice, similare cu cele ale culturilor balcano-dunărene decorate artistic cu motive variate[17].

Primele începuturi ale epocii bronzului sunt ilustrate de cultura Folteşti II-Schnekenberg, cunoscută prin descoperirile de la *Folteşti*[18] şi *Vânători*[19], pe podul terasei inferioare din apropierea Brateşului. O mare importanță documentară o au şi câteva piese arheologice din bronz, caracteristice perioadei târzii a primei epoci a fierului, descoperite în municipiul Galați, ce dovedesc existența unei populații străvechi pe actuala vatră a oraşului[20].

De asemenea, pe teritoriul satului Şivița, cu prilejul unor lucrări agricole a fost descoperit un topor hallstattian din fier, aparținând ariei de răspândire a culturii illiro-tracice[21].

---

[15] Naum, T., Dragu, Gh. (1984), *Bistra şi Bistrița în toponimia românească. Reflectarea lor în peisajul geografic*, Comunicări şi referate de geografie, Societatea de Ştiințe Geografice, Bucureşti, pp. 138-151

[16] Urscia reprezintă actualul oraş Orşova (după G. Popa Lisseanu, *Anonymi Belae regis notarii Gesta Hungarorum*, **I**, Fontes daco-romanorum, Bucureşti, p. 83

[17] Petrescu-Dâmbovița, M. (1953), *Cetățuia de la Stoicani*, în Materiale arheologice privind istoria veche a R.P.R., **I**, Ed. Academiei Române, Bucureşti, pp. 112-123

[18] Petrescu-Dâmbovița, M. (1951), *Săpăturile arheologice de la Folteşti*, Studii şi cercetări de istorie veche, **I**, an **II**, pp. 249-266

[19] * * * (1960), *Istoria României*, **I**, Ed. Academiei R.P.R., Bucureşti, p. 63

[20] Petrescu-Dâmbovița, M. (1941), *Călătorie de cercetare arheologică în județul Covurlui*, Galați, p. 5

[21] Brudiu, M. (1968), *O descoperire hallstattiană în sudul Moldovei*, în Revista Muzeelor, **II**, **4**, Galați, pp. 112-132

Descoperirile făcute la *Galați* şi *Barboşi* ce au dat la iveală monede şi ceramică grecească din secolele VI-III î.Chr. confirmă existența unor relații de schimb ale negustorilor greci cu populația băştinaşă din cuprinsul şi din împrejurimile oraşului Galați. Astfel, în anul 1899 s-a descoperit o amforă elenistică în apropierea grădinii publice din Galați, folosită drept urnă de incinerare geto-dacă, datată din secolele IV-III î.Chr., fapt care argumentează existența anumitor relații economico-culturale ale populației autohtone din sudul Moldovei cu lumea elenistică[22]. Muzeul de istorie din Galați deține o frumoasă colecție de vase ceramice greceşti, ornamentate, datând din secolele VI-V î.Chr, provenite din morminte antice descoperite la Barboşi.

Pătrunderea produselor greceşti în sudul Moldovei, începând cu secolul V. î.Chr. este confirmată şi prin descoperirea, pe teritoriul comunei *Frumuşița*, a unui vas atic, alături de două vase de tradiție locală datând din prima epocă a fierului[23]. Cetatea sclavagistă *Histria* şi celelalte colonii greceşti de mai târziu, au avut relații economice şi culturale nu numai cu băştinaşii comunităților de pe vechiul teritoriu dobrogean, ci şi cu cei de peste fluviu, Histria jucând un rol important în dezvoltarea societății autohtone geto-dace. Activitatea comercială a negustorilor Histriei s-a îndreptat cu precădere spre Moldova, urmând cursul celor două mari râuri: Siretul şi Prutul[24]. O importanță deosebită pentru cultura geto-dacă o are tezaurul monetar din sec. I î.Chr-I d.Chr, descoperit în anul 1815 la *Gherghina-Barboşi*, constituit din 517 dinari romani din argint, care au servit multă vreme ca mijloc de schimb pentru populația autohtonă din regiunea Dunării inferioare, atestând în acelaşi timp şi legăturile acesteia cu lumea romană din sud, cu mult înainte de cucerirea şi stăpânirea romană[25].

Romanii au cucerit un mic teritoriu din sudul Moldovei limitat de un val de apărare, o adevărată frontieră cu drum şi pază militară (*limes*), la nord de Galați, între Prut şi Siret, pe linia Tuluceşti-Traian, la adăpostul căreia au construit castrul de pe dealul *Tirighina-Barboşi*[26], după care au distrus cetățuia geto-dacă din acel punct. Acesta a jucat un important rol economic şi strategic pentru Imperiul Roman, deoarece lega Moesia Inferioară cu partea de nord-est a Daciei Traiane de pe linia Siretului, a Trotuşului şi a Oituzului, până la Brețcu, în Transilvania, aşa cum atestă o diplomă militară din anul 140 d.Chr., descoperită în Bulgaria[27]. În afara relațiilor comerciale pe drumurile amintite, cetatea de la Gura Siretului avea legături cu centre meşteşugăreşti mult mai îndepărtate, peste mări. Marele sarcofag din marmură albă, lucrat dintr-un singur bloc, în atelierele de marmurărie din Asia Mică, descoperit la Barboşi argumentează relațiile comerciale dintre centrele economice care legau tot mai strâns oraşele de pe teritoriul actual al țării noastre cu centrele mai importante din Asia Mică şi insulele greceşti. Printre obiectele arheologice care documentează staționarea armatelor romane la Barboşi, figurează o pajură de stindard roman, ce reprezintă un vultur înaripat, din bronz, câteva fragmente de săbii din fier, numeroase proiectile prelucrate din lut ars şi piatră, un fragment de scut roman, precum şi o bogată colecție de cărămizi, țigle şi olane ştampilate. În jurul zidurilor castrului roman s-a dezvoltat cu timpul o aşezare civilă (*villae rusticae*) unde locuiau îndeosebi veteranii căsătoriți cu femei autohtone, negustorii şi personalul care însoțea armatele romane. Din punct de vedere al statutului administrativ, aşezarea de la Barboşi era un sat (*vicus*), condus de un „sfat al fruntaşilor” (*ordo decurionum*), având în fruntea sa un magistrat suprem, ales o dată la cinci ani, de autoritatea sa depinzând şi teritoriul rural limitrof. În cuprinsul acestui teritoriu, la *Şendreni*, a fost descoperit un altar votiv cu inscripția romană „Lucius Iulius Iulianos”, căruia i se spunea „Rundacio”[28]. Referirile epigrafice de pe acest important monument, cu privire la existența unui localnic romanizat, indicat de porecla „Rundacio” asociate cu săpăturile din anul 1969, care au

---

[22] Dragomir, I. T. (1967), *Descoperiri arheologice pe actualul teritoriu al Galațiului din cele mai vechi timpuri şi până la întemeierea oraşului*, în Danubius, **I**, Galați, pp. 182-188 şi Morinz, S. (1978), *Contribuții arheologice la istoria tracilor timpurii*, **I**, Bucureşti, p. 147

[23] Dragomir, I. T. (1967), *op. cit.*

[24] Pârvan, V. (1923), *Începuturile vieții romane la Gurile Dunării*, Ed. Cultura Națională, Bucureşti, pp. 42-46 şi *** (1960), *Istoria României*, **I**, Ed. Academiei R.P.R., Bucureşti, p. 349

[25] Severeanu, G. (1919), *Tezaurul de la Gherghina*, în B.S.N.R., **XIV**, Bucureşti, pp. 45-138

[26] ***, Arh. şt. Iaşi, op. 1619, nr. 951, f. 154 şi urm.

[27] Bodiu, D. (1939), *Contribuții la istoricul consulatelor celor două Sicilii în Principatele Române*, în Revista Istorică Română, **III**, şi *** (1941), *Documente privitoare la legăturile economice dintre Principatele Române şi Regatul Sardiniei*, p. 78

[28] Pârvan, V. (1923), *op. cit.*, p. 103-106 şi pl. **V**, fig. 1

dat la iveală trei locuințe bordei cu un bogat inventar arheologic daco-roman aduc o dovadă în plus asupra continuității şi romanizării autohtonilor din sudul Moldovei, constituind în acelaşi timp o mărturie palpabilă a faptului că romanii foloseau populația supusă geto-dacă la diferite munci şi că produsele realizate de localnici erau folosite de armata romană[29]. În afară de mormintele existente în necropola aşezării romane de pe dealul Tirighina-Barboşi, există o mare varietate de tipuri de morminte, datate cronologic în secolul II-III d.Chr, descoperite pe platforma Ispat-Sidex şi unul la periferia nordică a oraşului[30], fapt explicat prin aceea că în castrul roman Tirighina-Barboşi s-au perindat numeroase unități militare, aduse aici de către autoritățile romane din toate provinciile Imperiului, având obiceiuri şi religii foarte diferite. În acest fel, populația centrului civil de la Barboşi oferea un mare amestec de etnii. Pe lângă localnicii şi veteranii proveniți din garnizoana alăturată, erau încetățeniți aici şi mulți negustori, mai ales greci, care profitau din plin de un vad comercial dintre cele mai rentabile.

În timpul stăpânirii romane, vatra oraşului *Galați* a fost intens locuită, fapt demonstrat de numeroasele urme ale culturii materiale romane. Astfel, în anul 1867, la intersecția străzilor Israelită cu Lozoveni, a fost descoperit un sarcofag roman cioplit dintr-un singur bloc de piatră, din calcar, în care au fost descoperite şi obiecte din aur. Pe strada Nicolae Bălcescu au fost descoperite fragmente de amfore romane, iar în apropierea bisericii catolice s-a găsit o pivă romană. Aceste obiecte probează existența unei aşezări civile romane, care după toate probabilitățile a continuat să existe datorită funcției comerciale, chiar şi după părăsirea castrului de la Barboşi, în sec. IV d. Chr. Schimburile comerciale se făceau cu precădere între *Barboşi* şi *Tyras*, folosindu-se drumul ce trecea prin Galați[31].

Satul *Vameş* reprezintă, conform descoperirilor scoase la iveală până în prezent, punctul cel mai îndepărtat spre vest, unde se găsesc urme de locuire romană (sec. II.III d. Chr.) din teritoriul administrativ al castrului de la Barboşi.

După retragerea din Dacia (272 d.Chr), romanii s-au retras atât din castru cât şi din teritoriul civil din apropierea sa, însă punctele fortificate din Moesia Superioară au continuat să păstreze legătura cu centrele economice de pe malul stâng al fluviului şi după retragerea romanilor din Dacia. Până în secolul al IV-lea, aproape toate cetățile din nordul Dunării şi-au menținut caracterul de aşezări romane. În acest fel, şi castrul de la Barboşi a continuat legăturile sale fireşti cu cetatea Dinogeția, hotarul Imperiului fixându-se pe linia Dunării.

La începutul epocii migrației popoarelor, începând din secolul al III-lea d. Chr., populația locală a avut de luptat cu diferite triburi sarmatice, gotice, hunice şi altele, care temporar au trecut în valuri succesive pe aceste meleaguri. Timp de peste un mileniu, împrejurimile Galațiului şi întreg teritoriul Câmpiei Covurluiului au constituit poarta de trecere a popoarelor migratoare în drumul lor spre apus, în bună parte revărsându-se în Câmpia Română. Elemente culturale specifice acestor populații apar fie în ritualurile funerare, fie în gustul şi rafinamentul pentru anumite podoabe. La *Şendreni* a fost descoperit un mormânt de inhumație sarmatic[32] şi câteva fragmente ceramice de culoare cenuşie specifice perioadei de început a migrației popoarelor (sec. III d. Chr). La acestea se adaugă şi unele descoperiri întâmplătoare, efectuate la Barboşi[33], care completează aria de răspândire a culturii sarmatice în sudul Moldovei.

Printre cercetările care au adus o contribuție deosebită la elucidarea unor probleme privind etnogeneza poporului român, se înscriu descoperirile de pe teritoriul satelor *Tuluceşti*, *Schela* şi *Viile*[34]. Amprenta elementului roman este deosebit de proeminentă şi în alte aşezări din secolul al IV-lea d.Chr. La *Şivița* au fost descoperite numeroase fragmente ceramice,

---

[29] Sanie, Silvia, Dragomir, I. T. (1970), *Continuitatea locuirii dacice în castrul de la Barboşi-Galați*, în Danubius, **IV**, Galați, pp. 135-170

[30] Gostar, N. (1963), *Săpăturile şi sondajele de la Şendreni-Bărboşi (Raionul Galați)*, în Materiale arheologice privind istoria veche a R.P.R., **VIII**, Bucureşti, p. 508

[31] Mitrea, B. (1958), *Legături comerciale ale geto-dacilor din Muntenia cu Republica Romană, reflectate în descoperirile monetare*, în Studii şi cercetări numismatice, **II**, Bucureşti, p. 185 şi Păltănea, P. (1969), *Câteva date privind începuturile oraşului Galați*, în Anuarul Institutului de istorie şi arheologie A.D. Xenopol, **VI**, Iaşi, p. 143

[32] Dragomir, I. T. (1965), *Mormântul sarmatic de la Şendreni (Raionul Galați)*, în Revista Muzeelor, **II**, **4**, Galați, pp. 363-365

[33] Dragomir, I. T. (1967), *op. cit*, p. 187

[34] Brudiu, M. (1970), *Cercetări perieghetice în sudul Moldovei*, în Materiale, **IX**, pp. 513-523

precum şi un fragment de fier de plug de tradiţie romană. Alte aşezări din secolul al IV-lea d. Chr., în care materialul ceramic de provenienţă romană este predominant, au fost descoperite la Vânători, Şendreni, Ruptura-Folteşti şi Galaţi[35].

Pătrunderea triburilor migratoare a stânjenit dezvoltarea forţelor de producţie, din care cauză procesul intern de dezvoltare a comunităţilor băştinaşe a fost destul de lent.

Dezvoltarea social-economică din secolele VI-X pe teritoriul ţării noastre a fost influenţată de prezenţa triburilor slave. Acestea au fost asimilate de către populaţia autohtonă, ajunsă în faza de trecere spre feudalism. Asimilarea a avut ca rezultat pătrunderea elementelor etnice şi lingvistice slave în procesul de formare a poporului român şi a limbii române. În cadrul acestui proces de dezvoltare s-a adâncit descompunerea relaţiilor gentilice patriarhale, creindu-se condiţiile de trecere la sistemul feudal[36]. Procesul etnogenetic al populaţiei autohtone, la fel ca şi problema continuităţii acesteia pe teritoriul Daciei, este atestat de numeroasele puncte arheologice, descoperite şi în Câmpia Covurluiului, pe tot cuprinsul său, unde abundă materiale de locuire ce aparţin Culturii „Brătei” (sec. IV şi prima jumătate a sec. V. d. Chr.), cu un pronunţat caracter daco-roman, prelungindu-se până la începutul Culturii Ipoteşti-Cândeşti. Începând din sec. al VIII-lea, sunt cunoscute numeroase aşezări formate din bordee, prevăzute cu cuptoare şi cotloane din piatră şi laviţă de pământ, precum şi numeroase cimitire de inhumaţie şi incineraţie, în care predomină ceramică la roată, caracteristică culturii de tip Dridu. Urmele materiale ale acestei culturi aparţin unei populaţii autohtone româneşti, din secolele X-XI[37]. Numeroase elemente ale culturii materiale autohtone din secolele IX-X se întâlnesc şi în împrejurimile oraşului Galaţi, pe terasa inferioară a lacului Brateş, la nord de satul Şendreni, pe teritoriul comunei Vânători, la Tuluceşti, Tătarca, în jurul bălţii Mălina sau pe dealul Tirighina-Barboşi.

În perioada etnogenezei poporului român, în Câmpia Covurluiului şi în împrejurimile oraşului Galaţi a pulsat o intensă viaţă economică, la fel ca în restul ţării, aceste teritorii fiind locuite continuu de o populaţie numeroasă. Aceasta infirmă teza care acreditează ideea că populaţia romanizată, din cauza migraţiei popoarelor, şi-ar fi continuat existenţa doar în locuri restrânse şi ascunse, în codri şi munţi.

Bibliografie

Russu, I. (1959), *Limba traco-dacilor*, Ed. Academiei Române, Bucureşti.

Săgeată, R. (1996), *Culoarul Bistrei - arie de străveche locuire*, în Studii şi cercetări de geografie, **XLIII**, Ed. Academiei Române, Bucureşti, pp. 173-179.

Săgeată, R. (1999), *Câmpia Covurluiului – arie de străveche locuire*, în Revista geografică, **V**, 1998, pp.107-113.

Tudor, D. (1968), *Oraşe, târguri şi sate în Dacia Romană*, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti.

* * * (1992), *Spaţiul istoric şi etnic românesc*, **I**, *Spaţiul istoric românesc*, Ed. Militară, Bucureşti.

* * * (1996), *Cronica Notarului Anonymus. Faptele ungurilor,* Ed. Miracol, Bucureşti.

* * * (1996), *România. Atlas istorico-geografic*, Ed. Academiei Române, Bucureşti.

---

[35] Brudiu, M. (1970), *op. cit*., pp. 513-523

[36] Daicoviciu, C., Petrovici, Em. (1963), *La formation du peuple roumain et de sa langue*, în Nouvelles etudes d'histoire, **III**, Ed. de l'Academie de la R.S.R., Bucharest, p. 43

[37] Nestor, I. (1959), *Slavii pe teritoriul R.P.R. în lumina documentelor arheologice*, în Studii şi cercetări de istorie veche, **X**, **1**, Bucureşti, pp. 49-64 şi Petrescu-Dâmboviţa, M. (1956), *Contribuţii arheologice la problema începuturilor feudalismului în Moldova*, în Analele Ştiinţifice ale Universităţii Al. I. Cuza, sect. III-Şt. Sociale, **II**, **1-2**, Iaşi, pp. 1-17